

Maa- ja metsätalousvaliokunta

10.10.2020

Maa- ja metsätalousvaliokunta 13.10.2020 klo 10.00 / Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021 (HE 146/2020vp) / **Asiantuntijalausunto**

Viite: 6.10.2020 sähköpostitse saapunut lausuntopyyntö

Lausunto valtion vuoden 2021 talousarvioesityksestä (HE 146/2020 vp)

Vesilaitosyhdistys (VVY) on vesihuoltolaitosten toimialajärjestö. Jäseninämmme on noin 300 vesihuoltolaitosta kattaen noin 90 % maamme vesihuollosta. Järjestetty vesihuolto kattaa tällä hetkellä talousveden osalta yli 90 % ja jätevesien johtamisen ja käsittelyn osalta yli 80 % Suomen väestöstä. Vesihuoltolaitosten vesijohtoverkostoja on vastaavasti noin 107 000 km ja viemäriverkostoa noin 50 000 km.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Vesilaitosyhdistykseltä asiantuntijalausuntoa vuoden 2021 talousarvioesityksestä. Vesilaitosyhdistys kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa kunioittavasti seuraavaa:

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2021 (HE 146/2020 vp)

Keskitymme lausunnossamme maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan talousarvioesityksen lukuun 30.40 (Luonnonvaratalous). Lisäksi kiinnitämme huomiota lukuihin 30.10 ja 30.20 ja ympäristöministeriön hallinnonalan lukuun 35.10 (Ympäristön- ja luonnonsuojelu).

Vesivarojen käytön ja hoidon menot (30.40.21)

Vuoden 2020 talousarvioesityksessä vesivarojen käytön ja hoidon kokonaismenot olivat yli 17 milj. euroa. Ne olivat yli 20 % suuremmat kuin vuosina 2018 - 2019. Kehityssuunta näyttää muuttuneen, koska vuodelle 2021 tälle momentille esitetään 14,259 milj. euroa. Merkittävää vuonna 2020 oli mm. kertaluontoinen panostus vesiensuojelun tehostamisohjelman rahoittamiseen (3 milj. euroa). Näyttää siltä, että sitä rahoitettaisiin jatkossa lähinnä ympäristöministeriön budjetista (35.10.22).

Arvostamme sitä, että tältä momentilta rahoitusta on edelleen tarkoitus käyttää menoihin, jotka liittyvät mm. vesihuollon kehittämiseen ja Suomen vesialan kansainvälisen strategian toteuttamiseen sekä vesialan liiketoimintaa edistävien valtioiden välisten yhteistyösopimusten toteuttamiseen. Pidämme tärkeänä, että rahoitusta olisi edelleen saatavilla vesitietopalvelun käyttöön liittyvien menojen lisäksi myös vesitietopalvelun kehittämiseen.

Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (30.40.22)

Vuoden 2021 talousarvioesityksessä luonnonvara- ja biotalouden edistämisen kokonaismäärärahat 43,452 milj. euroa ovat kasvaneet selvästi vuosien 2018-2020 määrärahoista. Suurin osa niistä on momentilla hieman hämmäntävästi nimikkeeseen "Maan-

käyttösektorin ilmastopolitiikka” alla. Erityisen tärkeänä pidämme ravinteiden kierrätyksen kärkihankkeen (RaKi) jatkumista, johon määrärahaa käytettäisiin selvitysosana mukaan 2 milj. euroa. Toteamme, että ravinteiden kierrätystä ja biotalouden ratkaisuja edistävien kokeilu-, kehittämis-, investointi- ja vienninedistämishankkeiden rahoittaminen on tärkeää ja edistää hallitusohjelman keskeisiä tavoitteita.

Uusiutuvien luonnonvarojen kestäväään käyttöön liittyvien tietojärjestelmien kehittämiseen ja ylläpitoon on esitetty 500 000 euron määrärahaa. Määräraha on Vesilaitosyhdistyksen mielestä tarpeellinen, ja toivomme, että rahoitusta olisi käytettävissä myös vesihuollon tietojärjestelmien kehittämiseen ja digitalisaation edistämiseen. Toivomme, että vesihuolto ja vesitalous mainittaisiin silloin, kun kyseessä on niiden tietojärjestelmiä koskevat määrärahat.

Kansallisen vesihuoltouudistuksen suunnitellut toimenpiteet aiheuttavat kehittämistarpeita myös VEETI-järjestelmään ja vesi.fi -portaaliin. Tietojärjestelmien (mm. Vesihuollon tietojärjestelmä VEETI ja uusi vesi.fi -vesiportaali) edelleen kehittämisen ohella valtion rahoituspanostusta tarvitaan yleisemmin vesialan digitalisaatiokehityksen vauhdittamiseksi, myös vesihuoltolaitosten osalta.

Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (30.40.31)

Vuoden 2020 talousarviossa vesi- ja kalataloushankkeiden tukemisen kokonaismäärärahat olivat 11,766 milj. euroa ja vuoden 2020 IV lisätalousarviossa 6,8 milj. euroa. Vuoden 2021 talousarvioehdotuksessa momentille myönnettäisiin 8,636 milj. euroa. Talousarvioesityksestä ei käy kuitenkaan ilmi, missä määrin tämä koskee vesihuollon toimialaa tai koskeeko lainkaan.

Valtion osittaisella tukirahoituksella on ollut ja olisi edelleen tärkeä roolinsa etenkin ylikunnallisten vesihuoltohankkeiden saamiseksi käyntiin. Alueellisilla vesihuoltohankkeilla – yhdysvesijohdot, siirtoviemärit, alueelliset jätevedenpuhdistamot ja vedenhankintajärjestelyt – voidaan varmistaa vesihuollon toimintavarmuutta ja parannetaan palvelun tasoa ja toisaalta edistää järkevän ja tehokkaan laitusrakenteen muodostumista.

Vesilaitosyhdistyksen käsityksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö on sitoutunut rahoittamaan Vesihuoltolaitosten kansainvälistä kumppanuusohjelmaa (WOP) valtion vesi- ja kalataloushankkeiden tukemiseen osoitetuilla määrärahoilla (momentti 30.40.31) vuosina 2020 - 2022 yhteensä enintään 400 000 eurolla. Tämä määräraha-varaus ei erikseen näy talousarvioesityksessä. Pidämme WOP-rahoitustukea erittäin tärkeänä vesihuoltolaitosten kansainvälistymisen ja sen kautta välillisesti Suomen vesialan osaamisen viennin vahvistamiseksi.

Kansallinen vesihuoltouudistus

Talousarvioehdotuksessa (s.48 - 49, tunnusluvut) on esitetty tavoitteeksi myös vesihuoltopalvelujen järjestämisen rakennemuutos. Sama tavoite oli esillä viime vuonna ja myös vuonna 2018, jolloin valmistui vesihuollon tilaa ja rakennemuutosta käsittelevä valtioneuvoston kanslian strateginen selvitys *”Tulevaisuuden kestävä vesihuolto – ennakointi, ohjaus ja järjestäminen”*. Tuon jälkeen alan keskeiset toimijat ovat maa- ja metsätalousministeriön johdolla käynnistäneet hankkeen *”Kansallinen vesihuoltouudistus”*. Vesihuoltouudistuksen työohjelma valmistuu loppuvuoden 2020 aikana ja uudistus on tarkoitus toteuttaa pääosin vuosien 2021-2022.

Vesihuollon kehittäminen mainitaan tekstissä momentin 30.40.21 kohdalla, mutta muuten se ei juurikaan näy talousarvioesityksessä. Kansallisen vesihuoltouudistuksen ohjelman rahoituksen tulisi näkyä selkeämmin valtion talousarvioesityksessä vuodelle

2021 ja sitä seuraavan vuoden kehityksessä. Vesihuollon ja sen tietojärjestelmien kehittämisen tulisi muutenkin näkyä nykyistä enemmän valtion talousarvion määrärahoissa ja tavoitteissa.

Maaseudun kehittäminen (30.10 ja 30.20)

Kuten talousarvioesityksessä todetaan, Suomen pinta-alasta valtaosa on maaseutua. Maaseudulla asuu vakinaisesti noin kolmannes väestöstä. Lisäksi kausiväestö on viime vuosikymmeninä kasvanut voimakkaasti erityisesti harvaan asutulla maaseudulla. Haluamme tuoda esiin maaseudun kehittämisen ja vesihuollon roolin sitä tukevana palveluna. Toimiva vesihuolto on elintärkeä asutukselle ja elinkeinotoiminnalle niin maaseudulla kuin kaupungeissa.

Eräät ympäristömenot (35.10.22)

Vuoden 2021 talousarvioesityksessä ympäristöministeriön hallinnonalalla ko. momentin kokonaismäärärahat (24,435 milj. euroa) ovat kasvaneet kolmeen edelliseen vuoteen verrattuna, mitä pidämme positiivisena. Vesiensuojelun tehostamisohjelmassa mm. kaupunkivesihanke on vesihuoltotoimialan kannalta tärkeä, joten katsomme, että ohjelman toteuttamiselle tulee varata riittävästi rahoitusta.

Itämeren ja vesiensuojelun sekä niitä ohjaavien vesien- ja merenhoidon suunnitelmien ja toimeenpanon edistäminen 5,39 milj. euroa koskettaa läheisesti myös vesihuoltolaitoksia. Näyttää siltä, että viimeksi mainittujen määrärahat ovat pienentyneet edelliseen vuoteen (6,89 milj. euroa). verrattuna yli miljoonalla eurolla. Tosin momentin 35.10.61 (Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen) määrärahasta käytettäisiin 13,521 milj. euroa vesien- ja merenhoidon käytännön toimenpiteiden toteuttamiseen osana vesiensuojelun tehostamisohjelmaa pohja- ja pintavesien hyvän tilan saavuttamiseksi ja turvaamiseksi.

Ympäristöministeriön hallinnonalan pääluokan kohdalla sivulla 1 todetaan mm., että "pinta- ja pohjavesien sekä Itämeren hyvän tilan saavuttaminen edellyttää erityisesti ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormituksen vähentämistä, näistä aiheutuvien riskien hallintaa sekä vesi- ja meriluonnon monimuotoisuuden suojelua. Vesiensuojelun tehostamisohjelmalla vahvistetaan vuoden 2021 loppuun ulottuvien vesien ja merenhoidon suunnitelmien toimeenpanoa laajentamalla vaikuttavimpien toimien käyttöönottoa mm. maa- ja metsätaloudessa sekä kaupunkien vesihuollossa. Ravinteiden kierrätyksen ratkaisuja kehitetään vesien rehevöitymisen vähentämiseksi ja ravinneomavaraisuuden lisäämiseksi." Vesilaitosyhdistys pitää edellä mainittuja tavoitteita tärkeinä.

Lopuksi

Vesilaitosyhdistys toteaa, että vesihuollon alueellisten hankkeiden ja muiden niiden yhteistyötä lisäävien hankkeiden tukemisen tarvittaisiin määrärahoja maa- ja metsätalous- sekä ympäristöministeriön hallinnonaloilla vuonna 2021 ja sen jälkeen. Samalla voidaan edistää nykyistä elinvoimaisemman laitosrakenteen kehittymistä vesihuoltoalalla.

Vesihuollon toimivuus on keskeistä yhteiskunnan toimivuudelle ja taloudelle, Vesihuoltolaitoksilla on suuria investointitarpeita, mikä puoltaisi myös elvytysrahojen kohdentamista vesihuoltolaitosten hankkeisiin ja alan resurssitehokkuutta parantaviin tutkimus- ja kehityshankkeisiin.

Koronatilanne on korostanut tarvetta laitosten väliselle yhteistyölle vesihuoltopalveluiden varmistamiseksi etenkin pienillä henkilöresursseilla toimivilla laitoksilla. Myös ilmastomuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen lisää investointien ja yhteistyön tarvetta vesihuollossa.

Lisäksi Vesilaitosyhdistys toteaa, että maa- ja metsätalousministeriön ja myös ympäristöministeriön hallinnonalan talousarviossa tulisi varmistaa vuodelle 2021 ja sitä seuraaville vuosille riittävä rahoitus kansallisen vesihuoltouudistuksen toteuttamiseen.

Osmo Seppälä
toimitusjohtaja

Anneli Tiainen
lakiasiain päällikkö